

Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації
Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Кабінет інноваційної діяльності та науково-дослідної роботи

***Формування ключових
компетентностей у дітей з
особливими потребами засобами
корекційно-розвиткової роботи як
умова успішної їх соціалізації***

Тематичний збірник праць
семінару - практикуму для вчителів-логопедів,
вчителів-дефектологів спеціальних шкіл-інтернатів області

Бібліотечка
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
Серія «Регіональні науково-методичні
заходи»

Формування ключових компетентностей у дітей з особливими потребами засобами корекційно-розвиткової роботи як умова успішної їх соціалізації / упоряд. : А. А. Волосюк; за заг. ред. Гузь Н. Л. – Рівне : РОІППО, 2019. – 46 с.

Рекомендовано радою кабінету інноваційної діяльності та науково-дослідної роботи Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (Протокол № _ від __. __.2019 року).

Відповідальний за випуск:

Мельник Надія Адамівна, кандидат педагогічних наук, проректор з науково-методичної роботи, доцент кафедри філософії, економіки та менеджменту освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Упорядник:

Волосюк Анатолій Анатолійович, методист кабінету редакційно-видавничої діяльності Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Тематичний збірник праць присвячено проблемі формування ключових компетентностей у дітей з особливими потребами засобами корекційно-розвиткової роботи як умова успішної їх соціалізації.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів (збережено стилістику, орфографію та мову). Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ В КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ У ФОРМУВАННІ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Гузь Н. Л., методист кабінету дошкільної, початкової та спеціальної освіти РОШПО

В наш час посилюється необхідність психолого-педагогічної та медико-соціальної допомоги дітям з порушеннями розвитку, а також супроводу їх в освітньому процесі. Розробляються нові організаційні форми роботи з такими дітьми, виявляються їх потенційні здібності до освітньої діяльності, досліджуються можливості інтеграції дітей з особливими потребами у соціальний простір, можливості дати кожній дитині якусь методiku, яка допоможе їй самостійно коригувати порушення свого розвитку і тим самим допоможе успішніше адаптуватися в житті.

Заслуговують на увагу сучасні або, як кажуть, нетрадиційні прийоми надання корекційних послуг дітям з ООП в школах-інтернатах: кольоро- та ароматерапії, казкотерапія, масаж біологічно активних точок, елементи йоги, іонізація повітря тощо.

Казкотерапія – це метод, який використовується для розвитку творчих здібностей дітей, для вдосконалення способів взаємодії з навколишнім світом, для навчання, діагностики та корекції.

Цей метод має багатовікову історію, але свою назву отримав лише недавно. Мабуть немає такого психологічного, психотерапевтичного, педагогічного напрямку, який би обійшовся без використання казки.

Логопедична казкотерапія – це метод, який дозволяє на основі казкового сюжету використовувати спеціальні вправи, ігри для корекції вад мовлення. Цей метод активно застосовують у своїй роботі корекційні педагоги комунальних закладів «Рівненський обласний НРЦ», «Мізоцька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I-II ст.», де навчаються діти з порушеннями мовлення. Кожне казкотерапевтичне заняття складається з декількох етапів. На кожному етапі такого заняття педагоги використовують різноманітні ігри та вправи: для

тренування фізіологічного, мовленнєвого дихання, дихання у поєднанні з голосом та рухами; для розвитку слухової та зорової уваги; розвитку дрібної моторики; на відображення емоційних станів за допомогою міміки, жестів, рухів тіла; на розширення уяви про емоційні стани (злість, страх, смуток, радість тощо), розслаблення тіла по контрасту з напругою (з фіксацією уваги на диханні), вправи на розслаблення; рухливі ігри (стрибки, падіння, взаємодія з тканиною, палками та іншими предметами, ходьба, біг тощо); танці.

Різновидом в казкотерапії виступає логоказка, яка має величезне значення в роботі вчителів-логопедів. Логоказка – це спеціальний літературний твір, який максимально насичений звуком, що автоматизується. Досить успішно працюють в технології «казкотерапія» і «логоказка» вчитель-логопед НРЦ «Особлива дитина» Штіль Світлана Юріївна, Кузнецова Тетяна Юріївна, вчитель-логопед КЗ «Рівненський ОНРЦ».

«Казкові» заняття, як правило, проходять на високому емоційному рівні, викликають високу зацікавленість дітей та сприяють швидкому усуненню недоліків у мовленні. Опрацьовуючи казку, діти вчаться долати бар'єри у спілкуванні, тонко відчувати один одного, знаходити адекватне тілесне вираження різними емоціями, почуттями, станами.

Хромотерапія (кольоротерапія) – розвиток та корекція мовлення дітей за допомогою кольорів. Хромотерапія заснована на дії кольору на нервову систему.

У роботі з дітьми з особливими потребами необхідно знати, як використовувати знання про колір у повсякденному житті, а саме: враховувати «дитячий вибір» при купівлі іграшок, малюванні кольоровими олівцями, фломастерами, фарбами і навіть одягу. Дитячий вибір кольору може суттєво прискорити розвиток мовлення.

Цікавий досвід роботи з кольорами є в комунальних закладах «Костопільська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I-II ст.», де перебувають діти з ДЦП, «Чудельська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат №1 I-II ст.». Вони опираються на дослідження шведського вченого Карла Ріберга, який почав розвивати в медицині новий напрям «Колорама».

Пісочна терапія – розвиток дрібної моторики. Пісочна терапія нагадує одну з форм сучасного мистецтва – предметну скульптуру, яка включає створення різноманітних форм з піску, вибір і аранжування мініатюрних предметів і фігурок.

Пісочну терапію психологи використовують з раннього віку дітей. Основним атрибутом цього напрямку є піднос, заповнений піском. На полиці, або в ящику біля підносу знаходяться різноманітні предмети: іграшки, прикраси, біжутерія, які використовуються для побудови пісочної композиції. До співпраці бажано залучати вихователя, практичного психолога, щоб провести психоаналіз виконаних робіт. В Рівному піскотерапією займається Кравцова Оксана Василівна, заступник директора НРЦ «Особлива дитина».

Можна використовувати і інші сипучі матеріали. Так, для роботи з дітьми, які мають труднощі у засвоєнні навичок письма, читання, в оволодінні математичними навичками використовують письмо на манці. Дитина отримує можливість виправити написане, в неї поступово зникає страх написати неправильно, зникає напруженість м'язів руки, покращується дрібна моторика. З'являється позитивна емоційна реакція у процесі письма, поступово вона закріплюється, і можна переходити до письма олівцем і ручкою. «Малювання» крупами, насінням може стати по-справжньому творчим процесом (КЗ «Клеванська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат І-ІІ ст.», «Острозька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат І – ІІІ ст.»).

У корекційній роботі з дітьми широко використовують різні види арттерапії. Арттерапія – це лікування мистецтвом.

Образотерапія – корекція через образотворче мистецтво. Це знову ж таки вид мистецтва, який використовується для розвитку дрібної моторики, мислення. Пропонуються завдання різного характеру: «Домалюй візерунок», «Розфарбуй картинку» і т.д.

Вокалотерапія – корекція співом. Цей вид арт-терапії використовується у роботі з дітьми ринолаліками та заїкуванням.

Музикотерапія – корекція через сприймання музики. Музикотерапія один із найдавніших видів творчості, який надзвичайно багатий за силою впливу, широтою можливостей. Музика може змінити душевний та фізичний стан. Прикладом можуть бути уроки і заняття Поліщук Світлани Василівни з КЗ «Острозька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I-II ст.» для дітей порушеннями інтелектуального розвитку.

Бібліотерапія – корекція за допомогою читання. Використовуючи цей вид мистецтва, діти можуть читати самостійно, або уважно слухають та дають відповіді на запитання (казок, оповідань, віршів). Можна використовувати такий вид роботи, як читання з дитиною речення, вставляючи замість малюнків потрібні слова.

Кінезіотерапія – корекція за допомогою рухів (логопедична, фонетична ритміка). Рекомендується використовувати в роботі спеціальні кінезіологічні вправи, розроблені науковцями А.Л.Сиротюк і Г.Є.Шаніною.

При застосуванні кінезіотерапії діти вчаться плавно розмовляти, координувати слова з рухами, правильно й граційно рухатися, відчувати музичний ритм, координувати свої рухи. Ці заняття допомагають позбутися незграбності, сприяють розвитку координації рухового, зорового, слухового сприймання, яке має велике значення при опануванні читання, письма, мовлення. Ці вправи краще проводити протягом 1,5 – 2 хв. на початку уроку для настрою на майбутню роботу. На уроках використовуються ті вправи, які легко можна виконати, сидячи за партою. Вплив цих вправ було досліджено членами творчої групи педагогів шкіл-інтернатів на базі КЗ «Тучинський НРЦ».

Майже в кожній спеціальній школі-інтернаті ароматерапію та масаж біологічно активних точок застосовують у роботі з дітьми, які мають підвищену втомлюваність, виснажливість нервової системи, непосидючість, які погано переключаються з одного виду діяльності на інший або, навпаки, пасивні, мають депресивний стан. Використовуючи ці прийоми, педагоги чітко дотримуються рекомендацій із застосування тих чи інших трав, олій та визначення біологічно активних точок.

Акупунктура – вплив на організм здійснюється спеціальними голками або натисканнями через особливі точки на тілі шляхом введення в ці точки голок та маніпуляцій з ними. Різновидом акупунктури є акупресура (точковий масаж), який можна проводити не в лікувальних установах, а всебічно. Метод точкового масажу дає позитивні результати при виправленні заїкування. Використання цього методу допомагає зняти підвищену збудливість мовних центрів і відновити нервову регуляцію мови. Оволодіти цією технікою можуть батьки. І сама дитина, зростаючи, може навчитися самостійно виконувати точковий масаж, що стане її життєвою необхідністю.

Метод штучної локальної гіпотермії (кріомасаж) – це термальний вплив низькотемпературними (зокрема з використанням льоду) аплікаціями на певну область обличчя і язика з метою нормалізації м'язового тону та збільшення сили м'язових скорочень органів артикуляційного апарата та мімічної мускулатури.

В логопедичній практиці цей метод найбільш ефективно використовується в роботі з дітьми зі стертою дизартрією, і, насамперед тому, що артикуляційний апарат дизартриків має такі особливості, як: наявність парезів, спастичності, гіперкінезів, кінестатичної апраксії, девіації, гіперсалівації.

Серед численних м'язів мімічно-артикуляційного апарату локальну гіпотермію (кріомасаж) варто проводити лише з тими м'язами, анатомічне розташування яких дозволяє уникнути ускладнень від взаємодії з холодом. Це коловий м'яз рота, м'язи, які керують роботою губ (піднімання і опускання), великий виличний м'яз, м'яз підборіддя та м'язи язика.

Для активізації центральних відділів головного мозку, що відповідають за рухливість м'язів органів артикуляційного апарата, вплив холодом можна використовувати для розвитку м'язової мускулатури пальців та кистей рук.

Лід або льодові крихти в марлі накладають на м'язи артикуляційного апарату. Залежно від симптоматики, тривалість експозиції з льоду під час одного сеансу складає від 2 до 10 хвилин. Час експозиції на кожну групу м'язів

збільшується поступово, починаючи з декількох секунд. Систематично проводиться 3 курси по 15-20 сеансів з інтервалом у 10 днів. Одразу після кріомасажу проводиться логопедичне заняття.

Методика «Сміливо на підлогу» англійського фізіотерапевта Вероніки Шерборн. Зарекомендувала себе в роботі з дітьми, в яких утруднена адаптація, повільне звикання до нових умов та людей, надмірна тривожність та сором'язливість. Пропонуються уже розроблені заняття з різноманітними вправами.

Сміхотерапія – лікування позитивними емоціями, засіб глибокого очищення організму людини на всіх рівнях – від фізіології до нервової системи, психіки та розуму. Відомий невролог Вільям Фрай з медичної школи Стенфордського університету порівняв акт сміху з дихальною гімнастикою, що застосовується в роботі з дітьми з мовленнєвими порушеннями. На думку автора, інтенсивність дихання при цьому дозволяє легеням і верхнім дихальним шляхам повністю звільнитися від повітря. У цю мить в організмі людини відбуваються найпотужніші біохімічні реакції.

Можливо виділити декілька аспектів механізму впливу сміху на дитину з порушеннями мовлення:

1. Знижується викид «стресових гормонів» – кортизону та адреналіну та стимулюється виділення власних морфінів організму – ендорфінів (так звані гормони щастя).

2. Під час сміху газообмін прискорюється у 3-4 рази і таке «правильне» дихання допомагає долати почуття страху, можна займатись активним розвитком мовленнєвого дихання.

3. Відслідковується зв'язок між активністю м'язів обличчя та кровопостачанням головного мозку. Коли людина посміхається, потік крові до мозку посилюється, мозок отримує більше кисню, що позитивно відбивається й на емоційному стані.

4. Сміх активізує лімбічну систему мозку, об'єднує праву та ліву півкулі, підвищує творчі здібності та вміння вирішувати різноманітні проблеми та покращує зовнішній вигляд людини.

5. Сміх може виступати як своєрідний захисний організм для мозку людини.

Отже, ефективність використання новітніх підходів у корекційно-освітньому процесі залежить від якісної взаємодії дорослих, що знаходяться поряд з дітьми. Позитивний емоційний настрій педагогів та батьків, вміння створити атмосферу радості й доброзичливості, радіти разом з дитиною навіть незначному досягненню, дає кожній дитині можливість саморозкриття та самовираження.

СТВОРЕННЯ В СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ СИСТЕМИ ВІДПОВІДНОЇ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ ЯК УМОВА УСПІШНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВИХОВАНЦІВ

Давидюк Н. В., заступник директора з навчальної роботи КЗ «Острозька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I-II ступенів» Рівненської обласної ради

Одним із завдань, які вирішує сучасна школа, є формування комунікабельної, соціалізованої, обізнаної, патріотично налаштованої, творчої, вихованої та інформаційно компетентної людини, яка вміє застосовувати здобуті знання у практиці повсякденного життя.

Концепція розвитку школи стверджує необхідність якісного оновлення змісту освіти, забезпечення безперервного процесу становлення та розвитку особистості учня. Сьогодні школа має готувати не лише носія знань, а й виховати особистість, яка здатна використовувати здобуті знання з життєвої діяльності у будь-якій сфері суспільства, тобто формувати компетентну особистість. Тому сьогодні, як ніколи гостро і актуально постає питання організації освітнього

процесу відповідно до особливостей контингенту учнів, рівня їх психічного та інтелектуального розвитку. Важливим і дуже проблематичним на даний момент є питання формування такої особистості в межах шкіл, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами.

Тому основним завданням спеціальної освіти стає формування тих компетентностей, які допоможуть дітям з особливими освітніми потребами зайняти своє гідне місце у соціумі.

Особливе місце у формуванні такої особистості займає корекційно-розвиткова система роботи школи.

Зважаючи на поставлені перед нами суспільством завдання основними принципами роботи школи можна визначити:

- комплексний підхід у наданні послуг;
- індивідуальний підхід до проблеми дитини і сім'ї;
- розвиток природних здібностей, обдарувань, творчого мислення;
- постійна діагностика рівня навчально-пізнавальних досягнень учнів школи;
- пошук нових підходів до організації освітнього процесу;
- підвищення фахового рівня педагогів школи.

Система корекційно-розвиткової роботи будь-якої школи – це комплексний підхід до впливу на дитини, тобто поєднання медичної, соціальної, педагогічної та психологічної роботи заради досягнення поставленої мети.

Пропоную розглянути організацію розвитково-корекційно-реабілітаційної роботи на прикладі нашої школи.

Основний напрямок роботи медичного розвитково-корекційно-реабілітаційного блоку це програма відновлення, укріплення та загартовування здоров'я вихованців школи.

Вона передбачає всебічну діагностику фізичного стану організму, профілактичні й реабілітаційні заходи. Зміст та етапи роботи за даними напрямком для кожної дитини визначаються індивідуально.

Мета роботи соціального-корекційно-реабілітаційного блоку створення оптимальних умов для досягнення соціальної зрілості кожною особистістю, розвиток тих здібностей, які допоможуть у подальшому житті, використовуючи потенціал компенсаторно-корекційних можливостей.

Завданням педагогічного розвиткові-корекційно-реабілітаційного блоку – компенсація і корекція порушень розвитку особистості дитини з особливими освітніми потребами і формування в неї духовних і фізичних якостей.

Головна мета: психологічний супровід освітнього процесу, профілактика та корекція відхилень у психічному здоров'ї учнів, здійснення превентивного виховання, пропагування здорового способу життя. Більше про роботу цього блоку розкаже практичний психолог нашої школи.

А я хочу більш детально зупинитися на роботі саме розвитково-педагогічного-реабілітаційного блоку.

Вчителі розвитку мовлення у своїй роботі використовують багатий арсенал методів та прийомів роботи, які ви бачите на екрані.

Метою занять з розвитку та корекції мовлення є компенсація порушень мовленнєвого розвитку та створення умов для формування навичок вільної комунікації, що сприятиме включенню дітей з особливими освітніми потребами до суспільного життя.

Основними завданнями даних занять є:

- визначення порушень мовленнєвого розвитку та механізмів їх виникнення;
- подолання виявлених порушень з урахуванням механізмів їх виникнення з опорою на найбільш збережені компоненти мовленнєвої та пізнавальної діяльності;
- попередження появи вторинних порушень мовлення (дисграфії, дизорфографії та дислексії) та пізнавального розвитку;

- формування здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки;
- нормалізація м'язового тону організму дитини через інтеграцію мовленнєвої, рухової, пізнавальної активності.

Заняття забезпечують єдину систему роботи з подолання мовленнєвих порушень шляхом розвитку, виховання та корекції рухової сфери в поєднанні зі словом та музикою у процесі нейропсихологічної корекції.

Адже основний принцип системи музично-ритмічної корекції – злиття рухів з музикою. Особливість цієї методики полягає в тому, що у вправах надають вагомому значення слову. Музику використовують для конструювання методу, спрямованого на виправлення різноманітних форм мовленнєвих недоліків. Уведення слова дає можливість застосовувати низку вправ, побудованих на музичному ритмі й у віршованій формі, а також дотримуватися принципу ритмічності в рухах.

Плануючи заняття з логоритміки, педагоги використовують вправи:

- з психогімнастики;
- на формування уваги, розвиток пам'яті;
- вправи на орієнтування у просторі;
- ритміко-гімнастичні вправи, які регулюють тонус м'язів та формують діафрагмальне дихання.

У дітей з особливими освітніми потребами, окрім порушень усного та писемного мовлення спостерігаються значні прогалини у пізнавальному та особистісному розвитку, сенсомоториці, емоційно-вольовій сфері. Саме таким дітям необхідно систематичне проведення корекційно-розвиткової роботи, що являє собою цілеспрямований психолого-педагогічний підхід, у якому реалізується спеціальний навчальний розвиток та виховання, завдання та зміст яких визначений формою, ступенем тяжкості мовленнєвих порушень, механізмом його виникнення, залежністю від інших характеристик сторін психічної діяльності дитини, вікових та індивідуальних психофізичних

особливостей. Проведення такої роботи здійснюється на корекційно-розвиткових заняттях з корекції розвитку.

Завдання занять з лікувальної фізкультури виписано на екрані.

Формування рухової функції – одна з найважливіших складових. Рух розглядається як важливий фактор у загальному розвитку дитини. Рівень розвитку мовлення перебуває у певній залежності від ступеня сформованості тонких рухів рук. Рухові порушення у дітей із важкими порушеннями мовлення є складовою частиною основного дефекту.

Тому метою занять з лікувальної фізкультури є: компенсація порушень мовленнєвого розвитку та створення умов для формування навичок вільної комунікації, що сприятиме включенню дитини з тяжким порушенням мови до суспільного життя та її гармонійний розвиток.

Лікувальна фізкультура базується на спеціальних фізичних вправах, спрямованих на розвиток основних сенсомоторних координацій організму дитини (зорової, слухомоторної, вестибулярно – слухомоторно – ритмічної) і на їх основі первинних рухів, формування рухового стереотипу статичної і динамічної основних видів рухів, формування правильної постави, розвитку правильного мовленнєвого дихання.

Логопедичні заняття в дошкільних групах сприяють цілісному розвитку всіх компонентів мовленнєвої системи. Логопедична робота у дошкільних групах є важливою ланкою медико-педагогічного впливу, адже вона стимулює розвиток усіх психічних процесів, передусім мовленнєвої функції, розширює комунікативно-пізнавальну діяльність дошкільників через основні форми організації їх життя – гру, навчальну діяльність, рухову активність, спілкування з однолітками і педагогами.

Навчити дітей правильному і чіткому мовленню – означає допомогти їм опанувати способи формування думок засобами мови. Це можливо здійснити лише за умови чіткого та цілеспрямованого оперування фонетико-фонематичними та лексико-граматичними одиницями. На що і спрямована робота логопедів дошкільних груп.

Курс соціально-побутового орієнтування спрямований на формування в учнів здатності жити в сучасному суспільстві, тобто розрахований на формування особистісних, загальнотрудова, загальнокультурних компетентностей. І саме забезпечення компетентного підходу в процесі реалізації курсу СПО допомагає педагогам підготувати школярів до свідомого і самостійного вирішення різноманітних життєвих проблем.

СПО має своє логічне продовження і в системі позакласної роботи при проведенні екскурсій, навчальних практикумів, позакласних заходів.

Навчальні заняття у дошкільних групах сприяють гармонійному та різнобічному розвитку дошкільників, формуванню їх особистості, створенню розвивального життєвого простору, сприятливого для:

- формування шкільної зрілості;
- забезпечення балансу між «можу» і «хочу»;
- розвитку у дитини зачатків активної за формою та моральної за змістом життєвої позиції, як системи ціннісних ставлень до природи, культури, людей і власного «Я»;
- виховання творчого ставлення до життя, здатність виявляти самобутність, нешаблонно розв'язувати проблеми.

Метою корекційно-розвиткової роботи на уроках передбачено: збагачення знань дітей, відповідно до вимог навчальних програм з врахуванням особливостей психофізичного розвитку кожного з них, формування життєвих компетентностей, здорової особистості школярів, корекція їх соціо-емоційних порушень, пізнавальної діяльності, навчання ефективних методів спілкування та створення умов для розкриття їх особистісного потенціалу.

Виховний процес спрямований на розвиток всіх сторін особистості, а його джерелами виступають діяльність і спілкування. У процесі виховання педагоги школи формують систему знань, переконань, навичок, якостей і рис особистості, стійких звичок поведінки, які слугуватимуть вихованцям основою для подальшого самостійного життя.

Тому, я думаю, доречно буде закінчити мій виступ словами китайських мудреців які найточніше відображають суть усієї корекційно-розвиткової роботи спеціальної школи

«Дай людині рибу – і ти нагодуєш її лише раз. Навчи її ловити рибу, і вона буде годуватися нею все життя.»

ЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В КОМПЛЕКСНОМУ ПІДХОДІ З ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Андрощук Т. О., практичний психолог
КЗ «Острозька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат І-ІІ ступенів» Рівненської обласної ради

Беззаперечно, що кожна дитина - особлива. Але все ж є діти, про яких говорять «особливі» не для того, щоб підкреслити унікальність здібностей, а задля того, щоб відмітити ті особливі потреби, які відрізняють їх від інших дітей. Незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, кожна людина має право на повноцінне життя, освіту, якість якої не відрізняється від якості освіти решти людей.

Оскільки розвиток та виховання дитини з особливими потребами потребує спеціальних знань про захворювання, його наслідки, потенційні можливості дитини, важливим є належна організація роботи у навчальному закладі. Важливе значення для подальшої ефективної корекції та певних порушень розвитку і подальшої соціалізації дитини має раннє виявлення та своєчасне звернення до фахівців. Практичний психолог закладу є саме тим спеціалістом, який першим має звернути увагу на специфічні прояви у поведінці дитини, її пізнавальному, емоційно-вольовому та соціальному розвитку.

Психологічний супровід – це галузь і спосіб діяльності практичного психолога, які призначені для сприяння людині та суспільству у вирішенні широкого кола проблем, породжених життям людини в соціумі. Питання психологічного супроводу дітей знаходиться на перетині функцій багатьох спеціалістів, а тому не можуть бути віднесені до сфери професійної діяльності

виключно одного фахівця. Соціально-психологічна адаптація у різних дітей відбувається по-різному, відповідно до віку, типу вищої нервової діяльності, стану здоров'я, родинних взаємин, рівня розвитку у дитини ігрових навичок, її контактності, доброзичливості, емоційної залежності від матері тощо. **Соціально-психологічна робота з «особливою дитиною» має спрямовуватися на досягнення головної мети – підготувати її до самостійного життя.** У розв'язанні цього завдання у системі освіти вирішальну роль відіграє, насамперед, психологічна служба закладу та педагоги. Зокрема, практичний психолог закладу сприяє розвиткові соціальних умінь дітей з особливими освітніми потребами, а також надає належну моральну підтримку сім'ям дітей, їх рідним і вихователям. Переді мною, як психологом, що здійснює психологічний супровід постають наступні завдання:

1) підбір діагностичного інструментарію, придатного для роботи з різними категоріями дітей відповідно до наявного дефекту розвитку; створення банку даних діагностичного інструментарію щодо вивчення індивідуальних особливостей дітей, рівня розвитку пізнавальних процесів, рівня адаптації дитини до умов навчального закладу, стилю спілкування батьків та педагогів з дітьми;

2) виявлення дітей, у яких виникають труднощі у навчанні, спілкуванні та взаємодії з оточуючими; визначення причин цих труднощів шляхом проведення психологічної діагностики та спостережень;

3) надання психологічної допомоги дітям, які мають особливі потреби у вигляді консультування, психокорекції, психологічної підтримки;

4) надання консультативної допомоги батькам дітей з особливими потребами;

б) формування в учасників навчально-виховного процесу (дітей, батьків, вихователів, представників адміністрації) толерантне ставлення до дітей з особливими освітніми потребами шляхом здійснення просвітницької роботи.

Реалізація психологічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами відповідно до напрямків професійної діяльності практичного психолога.

1. Діагностичний етап: Ознайомившись із особливостями психофізичного розвитку дитини та готуючись до роботи з нею, я аналізую, перш за все, відповідність інструментарію та вибрані методики. Для дітей із сенсорними порушеннями очевидним є прилаштування інструментарію до можливостей дитини та критичного вибору методик, які дозволяють використати потенціал дитини. Наприклад, для дитини з порушенням зору малюнки мають бути контрастнішими та більшими за розміром. Для дитини зі

спастикою кінцівок є проблематичним використання малюнкових методик, при використанні яких необхідно домовитися з дитиною про сигнали, що відповідають певному вибору. Необхідно передбачати можливі труднощі, пов'язані з процесом сприймання самих зображень, та відрізнити їх від розуміння чи нерозуміння сюжету, логічних зв'язків у ньому. Для дітей з порушеннями мовлення будуть мало прийнятними вербальні методики. При цьому важливо розрізнити труднощі активного мовлення через порушення артикуляції та розуміння зверненого мовлення.

Обмеження у використанні діагностичних методик також можуть бути пов'язані зі способом життя обстежуваних, обмеженістю їхніх соціальних зв'язків і відповідних знань та уявлень про навколишній світ. У зв'язку із цим, не можна беззастережно використовувати певні проєктивні методики, що в цілому за процедурою виконання могли б відповідати технічним можливостям обстежуваного. Головною метою психодіагностики є психологічне обстеження пізнавальної та особистісної сфери дитини для виявлення структури дефекту, встановлення збережених компонентів психічної діяльності, на які можна розраховувати в роботі з дитиною. Психодіагностика може бути спрямована і на батьків дитини для з'ясування стилю виховання та особливостей взаємин із дитиною. Таким чином, приймає рішення, які методики включити при діагностичному вивченні та яким чином мають бути адаптовані стимульні матеріали.

Психологічне обстеження включає:

1. Особливості розвитку пізнавальної (інтелектуальної) сфери.
2. Особливості розвитку емоційно-вольової та особистісної сфери.
3. Міжособистісні відносини.

Результати психологічного обстеження дитини містять відомості про: адекватність поведінки, особливості контакту, наявність інтересу до взаємодії з дорослим; характеристика предметно-практичних дій, працездатності, здатності зосереджуватися, аналізувати предмети, виділяти істотні ознаки, окремі частини, установлювати схоже і відмінне, узагальнювати, здійснювати класифікацію, переносити вміння в нові пізнавальні ситуації, міра самостійності, характер необхідної допомоги, особливості наочності; здатність установлювати причинно-наслідкові зв'язки, міркувати, робити умовиводи; стан емоційно-вольової сфери, поведінки, особливості формування особистості.

2. Корекційно-розвивальний етап. З урахуванням вади розвитку та потенційних можливостей дитини організовується й психокорекційна робота. Більшість дітей з особливими освітніми потребами можуть бути долучені до роботи в корекційній групі. Однак, мені необхідно заздалегідь оцінити та продумати альтернативні вправи, з урахуванням потреб розвитку дитини.

Корекційна робота має бути спрямована на розвиток усіх видів сприймання, особливо зорового і слухового, на базі яких розвиваються вищі психічні функції. З розвитком сприймання збагачуються різноманітні знання про навколишній світ і розуміння зв'язків між предметами та явищами, отже, розвивається мислення і мовлення дітей. Під час корекції розвитку та навчання дитини необхідно дбати про зміцнення її працездатності, вміння зосереджувати увагу, цілеспрямовано працювати: ставити перед собою мету, усвідомлювати способи її досягнення, адекватно оцінювати результати. У разі, якщо мова йде про корекцію чи розвиток окремих пізнавальних процесів, краще організовувати індивідуальні заняття. Результати діагностичної роботи слугують орієнтирами для роботи психолога, педагогів, батьків і самої дитини. Водночас ступінь інтегрованості дитини в освітнє середовище є індикатором ефективності і адекватності психокорекційного впливу. Основні напрямки корекційно-розвивальної роботи: розвиток та корекція пізнавальних процесів; корекція самооцінки як важливої рушійної сили формування особистості; корекція емоційних порушень та патологічних рис характеру; розвиток емоційної лабільності; корекція міжособистісних взаємин у дитячому колективі; корекція взаємин «вихователь-дитини»; розвиток комунікативних навичок, позитивної соціальної комунікації.

В ході корекційно-розвивальної роботи є обов'язковим:

- діагностика динаміки розвитку дитини при здійсненні корекційних впливів;
- обговорення з педагогами та батьками труднощів, що виникають, визначення шляхів їх вирішення.

Для проведення психокорекційної роботи доцільними будуть такі методи: вправи розвивального характеру; сюжетно-рольові ігри; елементи арт-терапії; психогімнастика. Вправи розвивального характеру.

1. Корекція та розвиток мислення. Це завдання на розвиток операцій мислення (аналіз, порівняння, узагальнення, абстрагування), встановлення причинно-наслідкових зв'язків, просторового гнозису: складання розрізаних картинок, кубиків Кооса, класифікація вербального і невербального матеріалу за різними ознаками, порівняння предметів і понять між собою, підведення понять під загальну категорію, конструювання та аплікації за наочним зразком і уявленням, визначення послідовності в серії сюжетних малюнків, придумування та відгадування загадок, встановлення аналогій, визначення причин за наслідками подій.

2. Формування довільної уваги, підвищення її стійкості. Навчання дітей контролювати свої дії порівнянням проміжних і кінцевого результатів зі зразком, знаходження і виправлення помилок, вправи: «Добери за формою», «Кодування», «Лабіринти», знаходження відмінностей і неточностей у

зображеннях: «Нісенітниця», «Метелик», «Вгадай, що заховано».

3. Розвиток логічної пам'яті, довільного запам'ятовування та відтворення, формування раціональних прийомів запам'ятовування. Навчання дітей застосовувати різні прийоми запам'ятовування залежно від структури матеріалу: використання різних аналізаторів для сприймання, об'єднання частин матеріалу асоціативними зв'язками, впорядкування матеріалу, його класифікація та узагальнення, встановлення логічних зв'язків, пов'язування матеріалу з образами, використання опор у вигляді малюнків, піктограм тощо. Ігри та вправи на запам'ятовування слів, речень, текстів, наочного матеріалу.

4. Корекція зв'язного мовлення. Ігри та вправи на розвиток розуміння мовлення, уточнення та збагачення словника, формування навичок зв'язного висловлювання: словникова робота, опис предметів і малюнків, складання розповіді за серією сюжетних малюнків, відповіді на запитання, формулювання запитань дитиною з опорою на унаочнення і без нього, перекази текстів, складання розповідей на задану тему (одноосібно та колективно).

Вправи та ігри для психокорекції мають відповідати таким вимогам:

- використання різних рівнів виконання завдань: наочно-дійового, наочно-образного, вербального відповідно до концепції поетапного формування розумових дій;

- дотримання принципу поступового ускладнення завдань у межах зони найближчого розвитку дитини;

- виконання корекційних вправ не лише на ігровому, а й на дидактичному матеріалі. Сюжетно-рольові ігри сприяють інтенсивному розвитку наочно-образного мислення, довільності психічних процесів, створюють умови для формування ієрархії мотивів, усвідомлення власного соціального статусу, волі, підтримують мотивацію участі у корекційних заняттях. Доцільно використовувати сюжетно-рольову гру як форму організації дітей для виконання вправ і завдань розвивального характеру. Сюжетно-рольова гра використовується також для відреагування різних емоційних станів, зокрема, тривожності, агресивності, радості, здивування; для пошуку способів конструктивного розв'язання конфліктів. У процесі гри відбувається засвоєння соціальних ролей дітьми, формування навичок соціальної взаємодії. Для корекції можуть використовуватися казкові ігрові сюжети (як загальновідомі, так і створені дітьми), відтворення реальних типових подій з повсякденного життя.

3. Просвітницько-консультативний етап. Психологічне консультування або просвітницько-консультативну діяльність здійснюють переважно стосовно педагогів та батьків дітей з особливими потребами, а також і батьків здорових дітей. Найчастіше просвітницьку роботу проводиться з питань:

- вікових особливостей і психологічної норми;

- розпізнання емоційних проявів у дитини;
- відпрацювання стилів реагування на такі прояви і поведінку;
- формування у батьків відповідального ставлення до виконання батьківських обов'язків;
- подолання та конструктивне вирішення конфліктних ситуацій;
- зняття емоційного напруження, тривожності та розвитку толерантного ставлення до дітей.

Особливе значення у моїй роботі належить індивідуальному підходу до дитини, в якому вирішальну роль відіграють:

- патологія, складність дефекту;
- рівень психофізичного та мовного розвитку;
- характер і тип темпераменту;
- комунікативні властивості, уміння дитини до якомога швидшої адаптації у середовищі однолітків та його комфортність;
- зацікавленість батьків.

Отже, в рамках виконання функціональних обов'язків я здійснюю психологічний супровід:

1. Виконую психологічне обстеження дітей з особливостями психофізичного розвитку з метою виявлення їх соціального, когнітивного та психічного розвитку;
2. Попереджую виникнення дезадаптації дітей з особливостями психофізичного розвитку;
3. Проводжу роботу з гармонізації міжособистісних відносин дітей з особливостями психофізичного розвитку та їх звичайними однолітками;
4. Проводжу розвивальні заняття з дітьми з особливостями психофізичного розвитку, і, за необхідністю, з дітьми всієї групи;
5. Проводжу роботу по формуванню навичок соціальної взаємодії тощо.
6. Розробляю конкретні рекомендації педагогічним працівникам, законним представникам щодо надання допомоги з питань розвитку, навчання та виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку.
7. Допмагаю у соціально-психологічному навчанні педагогів з метою розвитку психологічної компетенції, формування стійкої мотивації до саморозвитку.

Ось і до вашої уваги хочу запропонувати вправу «Дружня долоня».

З яким настроєм ви завітали до нас у гості?

З самого народження кожного з нас оточують кольори, що виявляють вплив на організм, нервову систему та психіку людини, налаштовуючи її на взаємодію з оточуючим світом.

Перед вами є кольорові аркуші, фломастери, прості та кольорові олівці. Виберіть аркуш паперу того кольору, який відповідає вашому настрою «тут» і «тепер». Посередині аркуша обведіть свою долоню (фломастером, простим чи кольоровим олівцем), всередині напишіть своє ім'я, а на пальцях – свої очікування та сподівання від сьогоднішнього семінару. Ваші долоні зберігайте упродовж дня.

В кінці семінару. На початку семінару кожен з вас чогось очікував, ці очікування ви вписали на свої долоні. Зараз вам пропоную аркуш паперу перевернути іншою стороною і зобразити іншу долоню. А на пальцях залишити відгуки та побажання чи здійснилися ваші очікування стосовно семінару. Якщо очікування справилися, подаруйте ваші долоні нам на згадку про гарно проведений час.

КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВЕ ЗАНЯТТЯ З ЛОГОРИТМІКИ В 1-А КЛАСІ «ЗИМОВІ РОЗВАГИ»

Герасимчук Н.А., вчитель логоритміки
КЗ «Острозька спеціальна
загальноосвітня школа-інтернат І-ІІ
ступенів» Рівненської обласної ради

Мета. Закріпити уявлення учнів про зиму та зимові розваги. Розширити та активізувати словник по темі «Зима», розвивати мовлення, уяву, творчі здібності. Викликати емоційний відгук.

- Розвиток координації мовлення з рухами.
- Розвиток тривалості, плавності мовного видиху.
- Вдосконалення загальної та дрібної моторики.
- Корекція розвитку почуття ритму в процесі співу, руху, гри на музичних інструментах.
- Формування вміння запам'ятовувати й відтворювати прості ритмічні фігури.
- Корекція розвитку довільного уваги, концентрації і переключення уваги.
- Корекція психо-емоційної сфери дітей.
- Розвиток навичок комунікації.
- Виховання уяви, творчої активності та ініціативи.

Обладнання: телевізор, ноутбук, презентація «А. Вівальді. Зима», фізкультхвилинка «Танці-зігріванці», пісня «Жартує зима», килим, дитячі музичні інструменти, ілюстрації, сніжка, флешка.

Тип уроку: узагальнення та систематизація знань.

Хід заняття

I. Організаційна частина

Під звучання пісні діти заходять до зали, стають в шеренгу

*Сонечко встало, настав новий день
Всіх вас вітаю, усім «Добрий день!»
«Добрий день!»
Беріть настрій гарний в клас,
Бо чекають вже на нас
Вірші, загадки, пісні
І таночки запальні.*

II. Основна частина

- Для початку відгадайте **загадку**:

*Мухи білі прилітають,
На голівоньки сідають,
Замітають всі доріжки
І дарують діткам сніжки.
Хто ж дарує жартома
Білі мухи? Це ... (Зима)*

-Зима! Багато радості, веселощів та чудес, а може й таємниць приносить вона людям! Красуня! Чарівниця! Діти, а що ви можете сказати про зиму? Яка зима?(Діти передають по колу сніжку, називаючи слова)(Холодна, біла, морозяна, казкова, срібна, сніжна, пухнаста, таємнича). Що за пухнастий білий килим вона скрізь постелила?(Кидаю комусь сніжку) (Сніг). Який сніг?(Холодний, білий, мокрий, колючий). Узимку трапляється завірюха. Як можна сказати інакше? (Снігопад, заметіль, метелиця, хуртовина).

Скоромовка

- Давайте пригадаємо скоромовку про зиму, яку ви вивчили раніше.

*Зі снігами і вітрами
Іде білими санками
Королева-Білосніжка
Роздає усім потішки*

Скоромовка вимовляється спочатку повільно, потім у більш прискореному темпі. Вчитель стежить за виразністю та чіткістю вимовляння. Потім вчитель пропонує окремим учням промовити розучену скоромовку, змінюючи її мовленнєву інтонацію (весело, ображено, зі злістю...)

Слухання музики

Композитор А. Вівальді любив зимові прогулянки. Йому подобалось слухати незвичні звуки, спостерігати як падають сніжинки, шепочуться дерева. Одного разу композитор не встиг дійти додому, як почалась справжня хуртовина. Коли він повернувся, у нього в голові зазвучала таємнича музика. Так і з'явилась п'єса «Зима». Давайте послухаємо чудову музику і разом подивимся якою чарівною та гарною може бути зима. **(Презентація)**

- Сподобалась вам музика? А які інструменти ви почули? Який характер музики?

- А за що люблять зиму? *(Вона нам дарує гарні свята, багато подарунків, а ще багато цікавих зимових розваг, яких не буває в інші пори року).*

- Кому з вас до вподоби зимові прогулянки?

- Давайте і ми вийдемо на прогулянку. Але перед тим, як вийти гуляти, нам потрібно вдягнутися *(діти імітують вдягання).*

На прогулянку збираюсь,
Тож теплесенько вдягаюсь.
Візьму штанці я, сорочину,
Ще й теплесеньку кофтину.
Шкарпетки одягну на ніжки...
Відпочину мабуть трішки.
Куртка, шапка, чобітки -
Можна вже гуляти йти.
Ні, ще шарф і рукавиці!
Ось так йти гулять годиться.

Рухлива гра «Протопчимо доріжку»

Вчитель пропонує дітям вишикуватись одне за одним, пересуватися дрібними кроками – «протупування доріжки на снігу»

*Ми в дворі гуляли пішки,
Та протупали доріжку,*

*Ось таку, ось таку
У снігу доріженьку.
Кожен йшов і тупцював –
Сніг одразу присідав,
Присідав під чобітками,
Під дитячими ногами*

Гра «Холодно - тепло». Повіяв холодний вітер (ш-ш-ш, ш-ш-ш...) і пробрався нам під куртки та шуби. Холодно на вулиці, ви змерзли: (с-с-с-с, с-с-с-с ...) (*Притупують ногами, поплескують себе рукам по бокам.*) Зігріємо руки диханням: (х-х-х-х, х-х-х-х ...) - Стало гаряче, як літом. Розслабились. (*Махати руками, як віялом.*)

Вправа «Вухо –ніс – щічки»

- Діти, а взимку, коли ми гуляємо на вулиці, хто нас щипає і кусає ? (*морозець*) За що він нас щипає? (*щічки, ніс, вушка*).

- Зараз пограємо з вами у гру «Вухо – ніс – щічки»

Мета: розвиток уваги

Хід вправи:

За командою «Вухо» дитина повинна схопитися за вухо, за командою «Ніс» –за ніс. «Щічки» - за щічки. Вчитель виконує дії разом із дітьми, але за якийсь час повинен «припуститися помилки». Дитина не зважаючи на «помилки» дорослого, повинна показувати тільки ту частину обличчя, яку назвав вчитель.

- Холодно! Морозно А для того щоб зігрітися, нам потрібно потанцювати.

Фізкультхвилинку «Танці-зігріванці»

- Уважно дивіться на екран та повторюйте всі рухи.

- Діти! Ми можемо не тільки милуватися зимовими пейзажами та гуляти, а й розважатися.

Сніг та віхола- це зимові справи,

А ось наших діток взимку ждуть забави.

- Як саме ми можемо розважатися взимку нам підкажуть загадки.

В зимовий, студений час

Люблять усі діти нас.

З гірки ми рушаєм в путь,

А на гірку нас везуть.(Санчата)

- А ми зараз зробимо зарядку для язика та промовимо чистомовку.

(Вимовимо скоромовку чітко, швидко, голосно, тихо, тільки дівчатка, тільки хлопчики, по- одному)

**Ма-ма-ма – наша зимонька-зима
Ло-ло-ло- сніг намело.
Му-му-му – саночки візьму.
Ду-ду-ду – на гірку піду.
Чу-чу-чу – накатаюсь досхочу.
Из-из-из - вже лечу униз.**

- Ви молодці! Гарно зробили зарядку для язика. Слухайте наступну загадку.

*Дві сестриченькі довженькі,
Дерев'яні та вузенькі,
Гордо носики задрали,
По сніжку мене катали (Лижі)*

- Давайте покатаємось на лижах!

**Хай зима, мороз лютує, йдемо прогулятись.
Візьмемо з собою лижі й почнемо кататись.
(Зображують одягання лиж та лижних палиць.)
Ідуть лижі, ідуть лижі, лижню прокладають,
(Пересуваються вперед, не відриваючи ступнів від підлоги)
На пухкенькому сніжку слід свій залишають.**

- Ой, як же ми гарно покатались! А тепер відгадайте наступну загадку.

*Черевики це такі,
На яких є полозки,
По льоду біжать вони,
Звуться просто...(ковзани)*

Пальчикова гімнастика «Ковзанярі»

- Сідаємо на килим і уявимо, що це каток. Покатаємо наші пальці на ковзанах. (Звучить музика № 2)

*Дітки на ковзанку зранку прийшли,
(Вказівні та середні пальці обох рук «крокують по столу»)
Взули новенькі свої ковзани.*

(Почергово обхоплюють пучками правої руки вказівні та середні пальці рук)

Стати на кригу вони не бояться,

(Знову ставлять пальці обох рук на стіл)

Вправно кататися по льоду вчаться.

(Синхронно просувають пальці обох рук по поверхні столу вперед)

Коло спочатку вони об'їжджають,

(Пальці рухають по колу, одна рука повторює рух іншої)

Потім круг себе кружляють, кружляють.

(Виконують маленькі кола пальцями обох рук)

Їдуть вперед лиш на ніжці одній

(Рух вперед вказівних пальців по столу. Решта пальців зібрана в кулак)

Дітки по ковзанці цій крижаній.

(Такий самий рух у зворотньому напрямку)

Раптом упали хлопці й дівчатка

(Різко розправляють долоні і кладуть їх на стіл)

Вистачить цього нам для початку.

- Сподобались вам зимові розваги?

- Давайте зіграємо в гру, в якій зустрічаються всі ці розваги одночасно.

Гра «Зимові розваги»*(звучить музика № 3)*

За командою «Лижі» діти імітують катання на лижах, за командою «Сніжки» – гру в сніжки і т.д. Вчитель виконує дії разом із дітьми.

- Нам стало так добре та весело, що хочеться аж пісню заспівати. Давайте зіграємо та заспіваємо про чудову пору року. *(Діти співають пісню «Жартує зима» та виконують її під ритмічний супровід дитячих шумових музичних інструментів)*

- Ви молодці! Гарно заспівали та зіграли на музичних інструментах!

III. Заклучна частина

- А зараз дайте відповіді на запитання. Якщо погоджуєтесь зі мною, відповідаєте плескаючи «Так-так! Так-так-так!». Якщо ж не згодні – тупаючи «Ні-ні! Ні-ні-ні!».

Логічна гра «Відповідаємо – ритмічно плескаємо»

- Вам сподобався сьогоднішній урок?
- Ми говорили про розваги влітку?
- На прогулянку ми брали парасольку?
- Ми одягали куртку. Шапку, чобітки?
- На лижах ми катаємось восени?
- Взимку ми граємо в сніжки?
- Танці –зігріванці з нами разом танцювали мавпенята?
- А може зайчата?
- Наше заняття добігає кінця?

Так! Наше заняття закінчилося. І я з вами прощаюся «До побачення!»

Діти: «До побачення!»

Діти під музику виходять з класу. (Музика № 4)

ІНТЕГРОВАНЕ ЗАНЯТТЯ В СТАРШІЙ ДОШКІЛЬНІЙ ГРУПІ «УКРАЇНЦІ МИ МАЛЕНЬКІ. ВИШИВАНКА – ВИШИВАНОЧКА»

Козуб О.В. вихователь старшої дошкільної групи КЗ «Острозька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат І –ІІ ступенів» Рівненської обласної ради

Мета: закріпити знання дітей про Україну; продовжувати розширювати та збагачувати знання дітей про особливості національного одягу українського народу, зокрема, вишитої сорочки; продовжити знайомити їх з вишиванням, як одним із видів українського декоративно-прикладного мистецтва, орнаментами вишивок, елементами українського національного одягу; навчати бачити спільне і відмінне в одязі хлопчиків і дівчаток; вчити дітей відповідати на запитання повними реченнями, послідовно та зв'язно розповідати про предмети українського національного одягу; вправляти у римуванні, в доборі прикметників до іменників, утворення пестливих слів; розвивати кмітливість,

творчу фантазію; продовжувати вчити дітей бачити самобутність та оригінальність українського національного вбрання; виховувати у дітей любов до Батьківщини та традицій українського народу; корегувати пізнавальні процеси дітей.

Обладнання: українські національні костюми за кількістю хлопчиків та дівчаток, лялька-хлопчик та лялька-дівчинка в українському вбранні, свічка, український віночок, іграшкові коні з возом та скринєю на возі, ширма для виставки українського національного одягу, дидактична гра «Одягнемо ляльку», сорочка, шаровари, віночок, спідниця, пояс, чоботи, вивіска «Базар», магнітофон, українські мелодії.

Хід заняття

Діти та вихователь одягнені в українські національні костюми

Психологічний етюд. Маленькі наші ніжки,
Так добре знають путь.
На службу Україні,
Як виростуть підуть.

Діти крокують по колу. Коло викладене калиною.

Маленькі наші ручки
Так кріпнуть і ростуть.
На службу Україні
Всю працю віддадуть.

Діти піднімають руки від плечей і вгору

Дитячі в нас серденька,
Та й щирі почуття.

Прикладають праву руку до серденька

Любити Україну
Ми будем все життя.

Діти піднімають руки вгору і вітаються

Вихователь. Сьогодні, діти, ми з вами

Зустрілися знову,

Про маленьких українців

Поведем розмову.

Про теплий, рідний, любий дім

І вишиваночку у нім.

Діти, скажіть, будь-ласка, як називається наша Батьківщина? (*Україна*)

Давайте сьогодні ми з вами запалимо свічку, яка буде символом нашої любові до України. І в наших сердечках нехай запалає маленький «вогник» гордості за те, що ми – українці. Я прошу вас пронести цей вогник через усе своє життя. То ж будьте чесні, розумні, любіть свою батьківщину. А що для вас означає «Батьківщина»?

Вихователь запалює свічку і по черзі передає її кожній дитині

1 дитина. Сонце в небі і зоряна ніч солов'їна –

Це моя батьківщина.

2 дитина. Батьківщина – це ліс зимовий.

3 дитина. Це домівка моя і школа.

4 дитина. І гаряче сонячне коло.

5 дитина. Батьківщина – це труд і свято.

6 дитина. Батьківщина – це мама і тато.

7 дитина. Це твої найкращі друзі.

8 дитина. І бджола у весняному лузі.

Діти сідають на стільчики

Вихователь. А давайте, діти, спробуємо підібрати гарні слова про нашу Україну.

Дидактична гра «Яка наша Україна».

Вихователь. Україна – могутня. А ще яка?

1 дитина. Україна – калинова.

2 дитина. Україна – квітуча.

3 дитина. Україна – барвінкова.

4 дитина. Україна – співуча.

5 дитина. Україна – дружня.

6 дитина. Україна – гарна.

7 дитина. Україна – рідна.

8 дитина. Україна – мила.

9 дитина. Україна – барвиста.

Вихователь. Молодці, діти, а як називають дітей, які живуть в Україні? (*українці*). А хто ми з вами? (*українці*). А якою мовою розмовляють українці? (*українською, рідною*).

Звучить музика. Стукіт у двері. Заїжджають коні з возом.

На возі сидять українець та українка.

Вихователь. Діти, подивіться. До нас в гості завітали маленькі українці – Оленка і Тарасик. Давайте з ними привітаємося, скажемо їм «Доброго дня». (*діти вітаються*).

Давайте запросимо Оленку і Тарасика до себе на заняття. Інно, візьми, будь-ласка, ляльку-українку до себе, а ти, Ігорю, візьми ляльку-українця.

Вихователь. Хто ти, дівчинко маленька?

Дівчинка з лялькою в руках розповідає віршик

Дівчинка. Українка я гарненька,

До барвистого віночка –

Вишиваночка-сорочка,

Фартушок і чобітки,

Й різнобарвні стрічки.

Вихователь. Діти, подивіться на ляльку Оленку і скажіть, будь-ласка, в який одяг вбрана Оленка? (*Опис ляльки Оленки*).

Дівчатка, що є спільного у вашому одязі з одягом ляльки Оленки? *(відповіді дівчаток)*.

Вихователь. Хто ти, хлопчику маленький?

Хлопчик. Син я України-неньки,

Українцем я зовуся,

Україною горджуся.

Вихователь. Діти, подивіться в який одяг вбраний Тарасик. *(Діти описують ляльку Тарасика)*.

А тепер, хлопчики, що є спільного у вашому одязі з одягом Тарасика? *(Хлопчики відповідають)*.

Вихователь. Гарно, діти, попрацювали, розповіли в чому одягнені наші Оленка і Тарасик та й описали в чому самі вдягнені. Час прийшов і відпочити.

Пограємо в гру, яка називається «Передай віночок».

Рухлива гра «Передай віночок».

Діти стають у коло. Під веселу українську мелодію передають віночок одне одному. Коли музика зупиняється, дитина, в руках якої опиниться віночок, виходить на середину, вибирає когось із дітей і з ним танцює в колі. Решта дітей весело плескають у долоні. Гра повторюється 3 рази.

Вихователь. Діти, наша українська мова є мелодійна, прекрасна, тож давайте пограємо в гру, яка називається «Зроби слова лагідними».

Дидактична гра «Зроби слова лагідними».

Вихователь. Ось, наприклад, слово «Сорочка», а лагідно як сказати? *(сорочечка)*.

Дівчина – дівчинка.

Хлопець – хлопчик.

Вишиванка – вишиваночка.

Спідниця – спідничка.

Фартух – фартушок.

Вихователь. Молодці, діти, а тепер разом із вами складемо віршик. Я читатиму вірш, а вам потрібно підібрати відповідні слова до вірша. А Давидко буде працювати біля дошки та підбиратиме малюнки до вірша.

Творча гра «Склади віршик»

Діти добирають потрібні слова і складають тематичні віршовані рядки.

Одягну український віночок –
Затанцюю веселий *таночок.*
Гарні хлопці стоять біля ганку,
А на них сорочки *вишиванки.*
Я танцюю гопак залюбки,
Адже в мене зручні *чобітки.*
Вишиванку везу на гостинець
Пам'ятайте, що я *українець.*

Вихователь. Молодці, малята! Ви розумні і кмітливі. І Оленка з Тарасиком дуже радіють за вас, але Тарасик підказує мені, що хоче разом з вами та Оленкою поїхати на базар. Вони хочуть купити собі новий український одяг на свято. Хочете поїхати з ними на кониках? *(Так).*

Нам в дорогу, діти, треба вирушати...

Будем рідним краєм з вами мандрувати.

То що ж виконуємо вправу «Коник»

Діти виконують вправу «Коник» і йдуть «паровозиком» один за одним по доріжках. Спереду йде вихователь і веде за мотузку коней з возом. Йдучи доріжкою, діти з вихователем декламують вірш про рідний край.

Рідний край.

Тут ліси і луки,
Тут лани безкраї,
Як не милуватись
Нашим рідний краєм!

Ось джерельце чисте
Між камінням в'ється,
А у гаї пісня солов'їна лється.
Чарівна природа в нашім ріднім краї,
Кращої за неї на землі немає.

Вихователь. Ось ми з вами приїхали на базар. Давайте роздивимося вітрину. Який одяг ви бачите на вітрині? (*сорочка жіноча, спідничка, фартух, шаровари, чоботи, пояс, вишите плаття*). Дуже гарний різнокольоровий вишитий одяг на вітрині. Подивіться на одяг і скажіть, чим він вишитий? (*різнокольоровими нитками*).

Діти, зверніть увагу, що кожна вишиванка вишита різними орнаментами (візерунками). Орнамент є геометричний і рослинний. Як ви думаєте, з чого складаються геометричний орнамент? (*з геометричних фігур*).

Які це фігури? (*трикутник, коло, хрестик, прямий кут, квадратик*).

Вихователь. Ось ці геометричні орнаменти ви можете побачити на одязі. (*Показує орнамент*). Як ви думаєте, а з чого складається рослинний орнамент?

(*Рослинний орнамент складається з квіточок та листочків*).

Вихователь. Давайте, діти, допоможемо вибрати і купити святковий одяг для Оленки і Тарасика.

Діти по черзі знімають прищеплений одяг, вирізаний з картону і складають у скриню, яка є на возі.

Вихователь. Який одяг ти обираєш для Оленки? А який для Тарасика?

Оленка і Тарасик вам дуже вдячні і просять ще підібрати одяг для їхніх ляльок друзів. Допоможемо їм, діти? (*Так*). Для цього ми поділимося на дві команди.

Команда Інни буде одягати ляльку Оксанку, а команда Назара ляльку Петрика.

Дидактична гра «Одягни ляльку».

Діти працюють біля двох столів. Обирають відповідний одяг для ляльок. Капітан команди описує одяг, в який одягнена їхня лялька. Діти одягають цих

ляльок з вирізаного на папері одягу. Хлопчику: шаровари, сорочку, шапку, чобітки). Дівчинці: віночок, сорочку, спідничку, чобітки, фартушок.

Підсумок. Діти стають в коло і діляться своїми емоціями про заняття. Вихователь по черзі задає запитання дітям.

- Що сподобалось на занятті?

Вихователь. А мені найбільше сподобалось, діти, що ви були на занятті розумні, кмітливі, працьовиті. Я хочу, щоб ви любили свою Батьківщину і залишалися справжніми українцями. А на згадку про сьогоднішнє заняття Оленка, Тарасик та я хочемо вас пригостити льодяниками, які Оленка і Тарасик купили на базарі.

Вихователь роздає дітям льодяники.

По закінченню заняття діти кажуть: «До побачення».

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЛОГОПЕДИЧНЕ ЗАНЯТТЯ У СТАРШІЙ ДОШКІЛЬНІЙ ГРУПІ «АВТОМАТИЗАЦІЯ ЗВУКА [С] У СЛОВАХ»

Мазярчук О.П., вчитель-логопед КЗ
«Острозька спеціальна загальноосвітня
школа-інтернат І-ІІ ступенів»
Рівненської обласної ради

Мета. Автоматизувати звук [с] у словах; закріплювати знання про положення органів артикуляції під час вимовлення звука [с]; продовжувати знаходити звук [с] у словах; збагачувати та активізувати словниковий запас за темою «Зимонько-зима»; розвивати фонематичне сприйняття, мовленнєве дихання, дрібну моторику; корегувати зорове, слухове та тактильне сприйняття; виховувати старанність, працелюбність, зацікавленість до заняття, бажання вчитися.

Обладнання. Картки артикуляційної гімнастики, дзеркало, ляльковий театр, предметні малюнки, сніжинки, кульки, музичний супровід.

- До нас сьогодні завітали гості, давай ми з ними привітаємося.

- Добрий день!
- Сідай і послухай.
- Що це звучить? (*музика*).
- Ось ці звуки, на що схожі? (*дощ*).
- Ось це що нагадує? (*вітер*).
- А ці звуки на що схожі? (*заметіль, метелиця*).
- А коли метелиця буває? (*взимку*).
- А які ознаки зими ти знаєш? (*холодно, падає сніг*).
- А що діти люблять робити взимку? (*гратися в сніжки, ліпити сніговика, кататися на санчатах*).
- А ми з тобою пограємо в гру.

Поглянь, ось кулька наповнена снігом. Тобі потрібно зробити вдих носом, і повільний видих ротом у трубочку. Звідти випаде багато снігу. Зрозумів? (*гра*)

- Тобі сподобалось?
- Снігу ми насипали. Продовжуємо гру. Із цього снігу зліпимо сніжки. Бери кульку і коти її по сніжку.

Дитина виконує завдання.

- Добре. Давай покладемо їх ось тут.
- Сідай.

Звучить музика

- Ой, ти хто? І де ти взявся?

Надворі випав хніг

І вхе навколо хтало білим.

Із хніжка біленького

Ви кульки зліпили,

І на хтолик

Відпочити положили.

Вийшов я Хніговик!

- Нікіта, ти зрозумів про що сніговик розповів?
- Чи правильно він вимовляв слова?
- Який звук не вдалося вимовити сніговику? ([с]).

Хто хоче розмовляти,

Той повинен вимовляти.

Все правильно і виразно,

Щоб було всім зрозуміло.

- А для цього почнемо виконання артикуляційної гімнастики.

Гімнастику ми будемо виконувати перед дзеркалом.

Вправа «Парканчик» - усміхнутися вимушено, показавши зімкнені зуби.

Вправа «Віконечко» - широко відкрити рот – «спекотно»; закрити рот – «ХОЛОДНО».

Вправа «Дудочка» - вимушено витягнути вперед губи (зуби зімкнені).

Вправа «Чистимо зуби» - усміхнутися, відкрити рот; кінчиком язика із внутрішньої сторони «почистити» по чергово нижні та верхні зуби.

Вправа «Горішки» - рот закритий; кінчик язика вимушено по чергово вpirати в щоки; на щоках утворюються тверді кульки-«горішки».

- Добре, Нікіта, давай пригадаємо, як правильно вимовляти звук [с].

Губи розтягнуті в усмішці,

Зуби зближені ,але не зімкнені,

Кінчик язика упирається в нижні зуби,

Посередині язика ямка,

Потік повітря холодний.

- Як свистить вітер? (С-с-с-с).
- Як сичить змія? (С-с-с-с).

- Поглянь, Чарівниця-зима розсипала сніжинки. Вони на прості. На них зображені завдання, які тобі потрібно виконати. Будеш повторювати за мною склади і загинати свої пальчики в кулак. Будь уважним.

Відкриті склади – збирати пальці в кулачок, починаючи з великого.

Са-са-са-са-са, Со-со-со-со-со,

Су-су-су-су-су, Се-се-се-се-се.

Закриті склади – збирати в кулачок пальці, починаючи з мізинчика.

Ас-ас-ас-ас-ас, Ос-ос-ос-ос-ос,

Ус-ус-ус-ус-ус, Ес-ес-ес-ес-ес.

- Молодець.

- А зараз будь уважним. Я буду називати склади, а ти маєш плеснути в долоні, коли почувеш склад **со**.

Зо-со-шо-са-со-су-зі-зе-со-ма-му-со.

- Добре. Слухай наступне завдання.

Я буду називати слова, а ти плескати у долоні, коли почувеш звук [с] на початку слова.

Сом, кіт, собака, зебра, суп, зима, сани, мороз, сніговик.

- Добре. Продовжуємо грати.

Я називаю незакінчене слово, а ти маєш його закінчити і вибрати на картинці.

Анана-с, абрико-с, автобу-с, насо-с, какту-с, коло-с.

- Ось у цій кульці у нас є завдання. Давай подивимось. Налетіла ... (*метелиця*) і їх порозривала. Багато картинок, але вони розрізані. Потрібно їх скласти і назвати слова. Давай виберемо картинки, які відносяться до зими. Назви їх.

Дитина збирає та називає картинки.

- Добре, молодець.
- Молодець. Ми сьогодні з тобою гарно попрацювали.
- А тобі, Сніговичку, сподобалося? *(Так)*.
- Який звук ти навчився вимовляти? *([с])*.

Звучить музика. Сніговик ховається, лишає подарунок.

- Нікіта, а тобі заняття сподобалось?
- Який звук у словах ти вимовляв? *([с])*.
- Ось тобі Сніговик подарував подарунок. Хто це?

(Сніговик). Як ти думаєш, що йому не вистачає? *(очей, рота)*. Вдома намалюй сніговику очі та рот.

- А зараз скажи всім до побачення.

Самоаналіз індивідуальне заняття з логопедії у старшій дошкільній групі на тему: «Зимонько-зима. Автоматизація звука [с] у словах»

Вашій увазі було представлено індивідуальне логопедичне заняття в старшій логопедичній групі дитячого садка «Барвінок» по звукомовленню. Представлена дитина – Залюбовський Нікіта зарахований до групи за висновком ПМПК з діагнозом ЗНМ 2 ступеня, стерта дизартрія. Звуковимова: свистячі-м/з, шиплячі - щічні бічні.

Тема даного заняття визначена у відповідності з програмними вимогами і періоду навчання у старшій логопедичній групі дітей з загальним недорозвитком мовлення.

На занятті вирішувалися наступні цілі. Автоматизація звука [с] у словах; закріплення знань про положення органів артикуляції під час вимовляння звука [с]; продовження знаходження звука [с] у словах; збагачення та активізація словникового запасу за темою «Зимонько-зима»; розвиток фонематичного сприйняття, мовленнєвого дихання, дрібної моторики; корегування зорового, слухового та тактильного сприйняття; виховання старанності, працелюбності, зацікавленості до заняття, бажання вчитися.

Дана тема пронизувала всі етапи заняття, максимально насичуючи їх лексичним і граматичним матеріалом. Завдання були збудовані по наростаючій

складності: від закріплення звуку в складах, зміни складів, закріплення звуку в словах.

Організаційний момент допоміг сконцентрувати увагу та активізувати в пам'яті лексичний матеріал теми.

Використання лялькового театру допомогло викликати бажання дитини працювати на етапі введення в тему заняття.

На основному етапі заняття - вирішувалися навчальні завдання через використання наочного моделювання і словесного методу: серії запитань (пошукові, уточнюючі, активізуючі), обговорювання відповідей, плескання в долоні, крім вирішення навчальної задачі дозволила вивести дитину із статичного положення (робота сидячи за столом) і активізувати мовно-розумову діяльність дитини.

Ця частина заняття несла максимальне навантаження і враховувала психофізіологічні та індивідуальні особливості дитини старшої логопедичної групи.

Індивідуальне завдання дозволило виявити рівень засвоєння матеріалу дитиною. Завданням заняття є уточнення артикуляції даного звуку, закріплення правильної вимови його в словах різної складності. Одночасно реалізовувалось й інше завдання: необхідність навчити дитину на слух розрізняти цю фонему. Протягом заняття дитина чітко проговорювала різні слова з цим звуком.

Така результативність підтвердила ефективність підібраних мною методів і прийомів у керівництві дитячою мовленнєвою діяльністю. Підводячи підсумок я позитивно оцінила діяльність дитини на занятті, що має психотерапевтичну спрямованість відповідно до вимог корекційного навчання дошкільнят.

КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВЕ ЗАНЯТТЯ З КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ У 4 КЛАСІ « УКРАЇНА – КРАЇНА КРАСИ ТА ВЕЛИЧЬ». СКЛАДАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ. ВЖИВАННЯ ЗАЙМЕННИКА. РОЗРІЗНЕННЯ ЗВУКІВ [Т], [Д] У СЛОВАХ

Стрілецька О.В., вчитель розвитку мовлення КЗ «Острозька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I –II ступенів» Рівненської обласної ради

Мета: скласти зв'язне висловлювання з 3-4 речень на задану тему з дотриманням мовного оформлення (унікати повторення іменника, ставити до них питання, вживати займенники). Визначати займенники, ставити до них питання, узгоджувати їх в особах з іншими частинами мови. Удосконалювати вміння розрізняти звуки за акустико-артикуляційними ознаками; сприяти

розвитку фонетико-фонематичного слуху, логічного мислення, зорової та слухової пам'яті, уваги, мовлення. За допомогою тлумачного словника закріплювати в активному мовленні учнів відповідні терміни. Прищеплювати цікавість до літературно-художнього слова, народних ремесел (зокрема ткацтва). Коригувати звуковимову учнів. Виховувати патріотизм.

Хід заняття:

- Друзі, я рада вітати вас! Чекала зустрічі, щоб розповісти вам про чудовий край, найкраще місце на землі.

Де зелені хмари яворів
Заступили неба синій став,
На стежині сонце я зустрів,
Привітав його і запитав:
-Всі народи бачиш ти з висот,
Всі долини і гірські шпилі.
Де ж найбільший на землі народ?
Де найкраще місце на землі?
Сонце посміхнулося здаля:
-Правда, все я бачу з висоти,
Всі народи рівні. А земля
Там найкраща де родився ти!

- Ви прослухали вірш Дмитра Павличка «Найкраще місце на землі»
- Як називається країна у якій ми народилися? (*Україна*)
- Україна – країна краси та величі, слави та перемог. Наш край чудовий і багатий.
- А як називається народ, що проживає на території України? Хто ми? (*українці*)
- Українці – трудолюбивий і вільний народ. У нас є гарний звичай – простеляти кольорову доріжку, як символ добробуту і затишку в оселі. Сьогодні ми будемо ткати таку доріжку. Обираючи барвисті стрічки, скажіть, чого ви очікуєте від заняття. (вибираю стрічку)
- Я хочу, щоб учні не дрімали, на занятті гарно працювали.

Діти:

- *Я хочу отримати нові знання.*
- *Я хочу навчитися гарно говорити.*
- *Я хочу дізнатися щось цікаве.*
- *Я хочу використовувати різні вправи.*
- *Я хочу добре вчитися.*

- Ви готові? Розпочинаємо. Ткати – означає виготовляти виріб шляхом щільного переплетення ниток, стрічок.
- На який звук починається слово ткати? (звуком [т])
- На який звук починається слово доріжку? (звуком [д])
- На занятті ми з'ясуємо чим при вимові відрізняються звуки [т], [д]. поговоримо про український народ і його вдачу. Будемо складати зв'язне висловлювання.

(протягує свою стрічку 1 учень)

- На світі є різні народи. Всі вони особливі. Які ж ми українці? Чим ми славимося?

(роздаю картки)

Ми українці добрі, бо не бажаємо зла.

Українці дружні. Хочемо жити мирно.

Українці співучі. Ми любимо співати.

Ми українці працьовиті, бо багато працюємо.

Українці розумні, бо вміємо все робити.

- Виберіть, на вашу думку, характерну рису українського народу і поясніть чому ви так думаєте.
- Так, українці добрі, мудрі, дружні, щедрі.
- Пригадаємо артикуляцію звуку [д].

(ставлю артикуляційний профіль)

- При вимові звуку [д] губи і зуби набувають положення наступного голосного. Кінчик язика разом з передньою частиною спинки торкається верхніх зубів. Бокові краї язика утворюють зімкнення з верхніми кутніми зубами. Струмись повітря розриває зімкнення кінчика язика і зубів. Голосові зв'язки напружені, голос утворюється. Парний звуку [д] звук [т]. Прослідкуємо за вимовою звуку [т].

(ставлю артикуляційний профіль)

- Під час вимови звуку [т] губи і зуби набувають положення наступного голосного. Кінчик язика разом з передньою частиною спинки впирається у верхні зуби і альвеоли. Бокові краї язика утворюють зімкнення із верхніми нижніми зубами. Струмись видихуваного повітря інтенсивний, розриває зімкнення між кінчиком язика і передніми зубами. Голосові зв'язки розслаблені, голос не утворюється.
- Чим відрізняється творення звуку [т] від звуку [д]? Під час вимови звуку [д] голосні зв'язки вібрують, а при вимові звуку [т] не вібрують.
- При вимові звуку [д] голосові зв'язки вібрують, голос утворюється, звук [д] - дзвінкий. (виставляю дзвіночок)

- Під час вимови звуку [т] голосові зв'язки у стані спокою, голос не утворюється. Звук [т] – глухий. (виставляю закресленого дзвіночка)
- Відтворіть звуки [т], [д]. Закріпимо знання на розрізнення звуків [т]-[д]. Я зачитую слова із звуками [т]- [д], ви, відповідно почутого звука підіймаєте сигнальні картки.
- Україна, держава, територія, матуся, дитина, традиції, звичаї, рід, домівка.
(протягує свою стрічку 2 учень)
- Працюємо з тлумачним словничком.
 - Держава** – територія з чітко визначеними кордонами, де діють певні закони, існують державні символи, є влада.
 - Народ** – велика група людей, що проживає на території однієї країни.
 - Рід** – група людей, що проходить від одного предка.
 - Традиції** – елементи культури, що переходять від старших поколінь до молодших.
 - Територія** – місце, ділянка землі, з чітко визначеними межами.
 - Домівка** – житло, будинок, оселя.
- Максиме, де ти живеш? (*Я живу в селі*)
- Поміркуємо разом. Яке слово назвав Максим у відповіді, вказуючи на себе? (*слово «Я»*)
- Яке слово треба вжити, вказуючи на нас усіх? (*слово «ми»*)
- Ярослав, запитай у сусіда, чи любить він вчитися? (*«Ти любиш вчитися?»*)
- Яке слово вживаємо, вказуючи на особу до якої звертаємося? (*слово «ти»*)
- Запам'ятайте! Вказуючи на себе вживаємо «я», «ми», «ти», «ви» вказуючи на інших людей, або будь-які предмети вживаємо «він», «вона», «воно», «вони».
- Замініть подані іменники на відповідні займенники. Поставте до них питання.
 - Україна – (*вона що?*)
 - Прапор – (*він що?*)
 - Козак – (*він хто?*)
 - Традиції – (*вони що?*)
 - Дитинство – (*воно що?*)
 - Народ – (*він хто?*)
 - Вишиванка – (*вона що?*)
 - Люди – (*вони хто?*)

- Іменники називають предмети, особові займенники тільки вказують на них. Вживаються займенники замість іменників, тому й відповідають на питання хто? що?
- Доберіть займенники до поданих словосполучень.
 - (*Ми*) вивчаємо мову;
 - (*вони*) захищають територію;
 - (*я*) пишаюся родом;
 - (*він, вона*) піклується про родину;
 - (*ти*) любиш Україну;
 - (*ви*) дотримуетесь традицій.
 - (протягує свою стрічку 3 учень)
- Пограємо в гру «Будемо – не будемо» перед складанням 3-4 речень. Я проговорюю речення. На стверджувальну відповідь ви робите крок вперед і беретеся за руки, на заперечну – робите крок назад.
 - Бережливо ставитись до природи.
 - Поважати старших.
 - Засмічувати довкілля.
 - Допомагати батькам.
 - Перейматися справами класу.
 - Порушувати дисципліну.
 - Читати книги.
 - Старанно працювати на уроках.
 - Ображати молодших.
 - Берегти своє здоров'я.
 - Патріотами своєї держави.
- Складіть 3-4 речення пов'язані між собою за змістом про Україну та її народ з вживанням займенників, дотримуючись правил зв'язного мовлення.
- Мовлення має бути змістовним – тому говоріть лише головне.
 - Послідовним – викладайте свої думки чітко, в певному порядку.
 - Стислим – добирайте лише ті слова, які найкраще виражають головну думку.
 - Правильним – будуйте правильно речення, чітко вимовляйте слова.
- Подумайте над своїм висловлюванням. Прошу.
 - Діти:
- *Моя країна – Україна.*
 - Вона велика і красива.*
 - Ми українці добрі та сильні.*
 - Я люблю Україну.*

*Ми живемо в Україні.
Наша Батьківщина могутня держава.
Її простори безмежні.
Україна – це рідна домівка.*

*Тут живе моя сім'я.
Вона дружна та велика.
Я люблю свою сім'ю.*

(протягує свою стрічку 4 учень)

- Молодці! На занятті ви гарно працювали. Мої сподівання здійснилися. А ви отримали те чого очікували? Що вам сподобалося найбільше? У чому ви відчували труднощі? Що не сподобалося вам?
- Дотримуючись традицій простелимо доріжку один одному з побажаннями у яких є звуки [т]-[д].
- Я бажаю тобі тепла та затишку.

Діти:

- *Я бажаю тобі багато друзів.*
- *Я бажаю тобі гарно вчитися.*
- *Я бажаю тобі мирного дня.*
- *Ми бажаємо вам міцного здоров'я.*

- За вашу сумлінну працю я хочу подарувати вам емблеми. Тут зображено частину рідного краю. Подивіться, який він милий. Зелені ліси, квітучі луки, синє небо. Весела райдуга переплітається кольорами з нашою доріжкою. Тут живуть люди, які вас люблять. Тут проходить ваше дитинство. Тут усе рідне, дороге. Бережіть свій рідний край. Будьте справжніми патріотами своєї Вітчизни, бо це найкраще місце на землі.

ЗМІСТ

Гузь Н. Л.

Використання сучасних форм і методів в корекційній роботі у формуванні ключових компетентностей дітей з особливими освітніми потребами

3

Давидюк Н. В.

Створення в спеціальній школі системи відповідної корекційно-розвиткової роботи як умова успішної соціалізації вихованців

9

Андрущук Т. О.

Значення психологічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в комплексному підході з формування ключових компетентностей

15

Герасимчук Н. А.

Корекційно-розвиткове заняття з логоритміки в 1-А класі «Зимові розваги»

21

Козуб О. В.

Інтегроване заняття в старшій дошкільній групі «Українці ми маленькі. Вишиванка – вишиваночка»

27

Мазярчук О. П.

Індивідуальне логопедичне заняття у старшій дошкільній групі «Автоматизація звуку [с] у словах»

34

Стрілецька О. В.

Корекційно-розвиткове заняття з корекції мовлення у 4 класі « Україна – країна краси та величі». Складання зв'язного висловлювання. Вживання займенника. Розрізнення звуків [т], [д] у словах

39

Науково-методичне видання

**Формування ключових компетентностей у дітей з
особливими потребами засобами корекційно-розвиткової роботи
як умова успішної їх соціалізації**

Тематичний збірник праць
семінару - практикуму для вчителів-логопедів, вчителів-дефектологів
спеціальних шкіл-інтернатів області